

rodnikov in prijateljev. Naj v miru počiva, žaljuči rodbini naše sozajel!

St. Jurij ob juž. žel. Kam gremo 24. oktobra popoldne? V St. Jurij, kjer uprizori dekliška Marijina družba po večernicah v dvorani Katoliškega doma lepi igri »Lurška pastirica«. Dne 17. okt. popoldne je blagoslovil veleč. gospod dekan Mikuš novozgrajeno Černovškovo kapelico. Slovesnost je posebno povečalo krasno vreme. Pred blagoslovljivo je imel gospod dekan krasen nagovor o Mariji, ki naj kraljuje v naši fari, kraljuje v srcu vsakega dobrega kristjana. Po blagoslovljivi je zapel cerkveni zbor še nekaj prav lepih pesmi Mariji na čast. Kapelica je prav lepa, a zato tudi draga. Kip sam stane 2000 D. Blagi gospej Černovšek želimo, da bi se še mnogo let veselila svoje kapelice.

Drešinjavas pri Petrovčah. Poročila se je tajnica in blagajničarka našega orliškega krožka, sestra Fanči Osetova z g. Franjo Golavšekom. V novem stanu ji želimo obilo sreče in božjega blagoslova. Želimo, naj tudi v bodoče ne pozabi toliko ji priljubljene orliške organizacije. — Z veseljem je sodelovala pri vseh prireditvah. Za vse naj ji bo izrečena prisrčna zahvala. Bog živi!

Smarje pri Jelšah. Predzadnji petek smo imeli pri nas pogreb, kakoršnjega še v Smarju ni bilo. Umrila je mladenka v 25. letu svojega vzornega življenja, Trezika Rupnikova iz Stranj. Preč. g. kaplan Strmšek, kot voditelj Marijinih družb je prišel z Marijino družbo in družbenim praporom v Stranje na dom rajne Trezike. Tam je vzel slovo v prekrasnih besedah. V dolgem sprevedu smo potem spremljali dobro Treziko proti Smarju, kjer je zopet čakalo veliko ljudi, pomenujoč se, da je bila Trezika v resnici ena najbolj odkrito dobrih, pobožnih in za vse dobro vnetih deklet. Bila je dolgo vrsto let cerkvena pevka in tudi prav dobra gospodinja na očetovem posestvu, ker jo je dobra mamica prehitro zapustila. Odločila se je tudi bila za samostan, v katerega je tudi šla, ali bila je božja volja in radi neozdravljive bolezni se je morala vrniti zopet na svoj dom, kjer je z nepopisno potrpežljivostjo v hudih bolečinah čakala, kedaj jo dobri Bog pokliče po plačilo in ji da večnega ženina in mater Marijo, ki jo je tako ljubila, za plačilo. Skozi trg je vodil pogreb monsr. prof. Vreče s tremi domačimi gg. duhovniki. Sv. maša s skupnim sv. obhajilom družbenic je daroval gospod Strmšek. Pri odprtem grobu je govoril monsr. Vreče in g. Strmšek.

Smarje pri Jelšah. Proslava obletnice koroškega plebiscita. Zakasnili smo se nekoliko in smo obhajali spomin žalostnega 10. oktobra šele 17. t. m. Proslava se je vršila v Katoliškem domu, po skupnem načrtu Prosvetnega društva in podružnice Jugoslov. Matica. Bil je lep popoldan v Katoliškem domu, ko se je zbralo številno občinstvo, da vzbudi spomin na lepo Koroško, sedaj odtrgano od svoje domovine. Lepa deklamacija — Gospa sveta — združena z živo sliko, je otvorila proslavo. Nato je navdušeno in pesniško lepo govoril slavnostni govor šmarski domačin, monsr. Vreče. Opisal je z lepimi, in njemu lastnimi besedami, prepletanimi s citati naših starih narodnih romantikov, krasoto slovenske zemlje in prav posebno zibel in raj našega naroda — lepo Koroško. Opisal je Korošca-irpina, Korošca-nezmagljivega, v glavnih potezah zgodovino njegovo, ter njegovo usodo pred šestimi leti. Povdarjal je prav umestno, da ne bodimo malodušni, ampak zaupajmo v končno zmago pravice. Po krasnem govoru monsr. je sledila simbolična vaja — Gor čez izaro — s spremljevanjem klavirja in pevskega zbora. S svojo simbolijo je vaja zelo ugajala. Nato je bila uprizoritev Miklove Zale, ki so jo igrali tudi pred 14 dnevi. Priznati treba: igralcem vsa čast, igrali so v resnici dovršeno. Tako je minla proslava v najboljšem razpoloženju. Opazili smo pa eno: prebivalstvo trga je prireditve skoraj popolnoma bojkotiralo. Kje je tu narodna zavednost? To bi prešli, ko bi vsaj sami priredili proslavo, a tudi tega ni bilo. Na ta način se diskreditira vso idealno delo Jugoslovanske maticе in se slabijo moči.

Ložno pri Sv. Florjanu. Za veliki zvon so darovali sledeči dobrotniki: Gobec Florjan iz Zabnika 100 D, Jager Matija, uradnik v Zagrebu 100 D, Šket Gregor iz Kostrivnice, 100 D, Škrabl Feliks, trgovec v Mariboru 70 D, mladenič Tramšek Jožef je nabral pri raznih dobrotnikih 200 D. Ljubi Bog naj obudi še mnogo takih dobrih src, ki bodo pomagala Ložni Materi Božji velik dolg za lanski zvon plačevati. Za vse blage dobrotnike, ki so dosedaj kaj več darovali v isti namen, se bo še novembra meseca ena sv. maša darovala. Letošnjo zahvalno nedeljo, dne 31. oktobra (pred Vsemit svetniki) bomo na Ložnem prav slovesno obhajali v čast Kristusu Kralju ter pričakujemo obilno število pobožnih romarjev, ki se bodo za to leto poslovili ob ljube Gospe na Ložnem. Torej, na veselo svidenje.

Sv. Marjeta pri Rimskih Toplicah. Most čez Savinjo, katerega je narasla voda dne 9. avgusta zjutraj odnesla na desni breg Savinje, se zopet popravlja, in imamo upanje, da bo v kratkem dovršen in izročen prometu.

Kozje. 60 žrtvam svetovne vojne iz občin Kozje, Veterinik, Zdole. Blizu se nam praznik Vseh svetih in vernih duš dan. Vsi vojni tovariši, ki smo prišli domov pohabljeni, potrti in bolani, se Vas tovariši, kateri ste v tujini na visokih gorah, prostranih poljanah in v zapuščenih grobovih pokopani, z žalostjo spominjamo. Vdove in sirote, ki jih je zadela bridka usoda, se Vas spominjajo, ker jih muči skrb, beda in trpljenje. V mukah in trpljenju smo bili z Vami, videli Vaše trpljenje, Vaše muke in bili tudi nekaterim priča Vaše zadnje ure. Zato nas tembolj boli Vaša usoda. Ako mislimo na Vaše grobove po vsej naši poti nazaj, kjer smo z Vami trpeli, je to za nas najstrašnejša misel. Samotno ob robovih pokopališč, po skalovju in prepadih počivajo Vaši izmučeni zemeljski ostanke. Nihče Vas ne najde, nihče ne pride k Vam in nihče Vam ne bo mogel prizgati luči na dan Vseh svetih in vernih duš, ko bo pel glas zvona za vse rajne farane. Predalec ste od svojih staršev, žen, otrok in sorodnikov. Ne bodo mogli priti na dan vernih duš k Vam na grobove, da bi jih rosili s solzami. Da se mi odslužimo naši tovariški dolžnosti, izkažemo do Vas spoštovanje in ljubezen, zato bomo v duhu stali pri Vaših grobovih tam daleč v tujini in na mesto na njih, bode plapolala večna luč doma, luč ljubezni na spomeniku, ki je postavljen Vam v spomin, Vam v čast. Da se bode mogel spomenik dostojno razsvetliti na praznik Vseh svetih in vernih duš dan, zato že danes trkamo na vsa dobra srca občanov vseh treh občin, da blagovolijo prispečati na pomē s prostovoljnimi prispevki za razsvetljavo spomenika. Se tako mali dar, če ne eden ali dva, pa tri, in lučka lahko gor! Prispevki se naj izročijo pri županstvu v Kozjem. Podružnica Zveze slov. vojakov iz svetovne vojne v Kozjem.

Kozje. Dne 7. novembra t. l. ob 1. uri popoldne bode žrebanje loterije Prostovoljnega gasilnega društva v Kozjem. Vsem, ki imajo srečke v vednost, ker na posamezna vprašanja se ne more odgovarjati. Srečke se še lahko dobijo do dne 31. oktobra pri društvu. Pozneje se ne bodo razpošiljale. Vsi oni, kateri so srečke naročili, a jih še niso plačali, se resno opozarjajo, da iste takoj plačajo. Vsaka srečka, ki bi do dne 7. novembra dopoldne ne bila plačana, je neveljavna. Vsi oni, ki imajo srečke v razprodaji, naj pošljejo obračun z morebitnimi preostalimi srečkami društvu do dne 6. novembra 1926 nazaj. Odbor.

„Martinišče“.

Pred par mesci smo tu v »Gospodarju« že pisali o tem, da se v Murski Soboti snuje — v gotovi meri se je že osnoval — slovenski katoliški dijaški dom, ki se bo imenoval — Martinišče. Pisali smo, pišemo ponovno in bomo še pisali, ker je zadeva tako važna, da moramo o njej govoriti pred širšo slovensko javnostjo.

in da moramo na njo opozoriti še posebej naše slovenske brate veselih Slovenskih goric, sploh brate zelenega, slovenskega Starjerja.

V Murski Soboti imamo — hvala Bogu — gimnazijo, a imeli moramo tudi Dijaški dom, in sicer hočemo imeti, ker smo verni kristjani, še več, katoličani, kato liški Dijaški dom, ki naj podaja našim sinovom telesno in duševno hrano na podlagi večnoveljavnih krščanskih načel in ki naj na ta način nadomesti, ozir. doda, kar zanemari, odnosno opusti sedanja srednješolska izobrazba in vzgoja. Dijaški dom pa je potreben tudi radi tega, ker Murska Sobota ne more nuditi vsemu dijaštvu primernih stanovanj in zadostne oskrbe.

Dejansko »Martinišče« že obstoja. Razmere so nas prisilile, da smo ga pred tremi leti otvorili v posloppu rimsko-katoliške šole in smo tam dajali preskrbo tolikim dijakom, kolikor smo jih sploh mogli vzeti pod streho. To je bila le začasna rešitev vprašanja »Martinišča«. Mogoče bi še nadalje ostali v šoli, a ne bo mogoče, ker so nam šolo odpovedali in jo bomo morali po zaključku šolskega leta izprazniti.

Zidati bo treba, a naš prekmurski narod je prereven, skoraj premajhen, da bi mogel nositi vse stroške, s katerimi je dograditev in oprema »Martinišča« združena. Ker si torej sami ne moremo pomagati, se moramo obrniti do svojih najbližjih bratov. Kar naše moči prenesejo, radi žrtvujemo, kar pa bo potrebno še razen tega, moramo prositi drugod.

Začeli smo z loterijo. Na ta način pridemo najprej do svote, ki nam je za prvi slučaj potrebna. Razprodajanje srečk se po Prekmurju že vrši. Kakor pa izgleda, doma niti polovico srečk ne bomo mogli razpečati, ker nas je pač — premalo in smo revni. Prihajamo tudi k vam. Razposlali smo in razpošiljamo srečke na župnišča. Sežite po njih! Društva, ki so ob vsaki priliki, ko gre za kako dobro stvar, tako požrtvovalna, naj tudi sedaj pokažejo svojo vneto za dobro stvar.

V združenih silah je moč! V tem slučaju gre sicer le za naš dijaški dom »Martinišče«, a povdarjamo, da ta Dom ne bo le naš in ne bo le nam v ponos, temveč bo služil kot spomenik skupne požrtvovalnosti slovenskih bratov na obeh straneh Drave.

Gospodarstvo.

LETOSNJA TRGATEV IN CENE MOSTU.

Glavna trgatev po štajerskih vinskih goricah je pričela prejšnji teden. Zadnje večdnevno deževje je vplivalo zelo neugodno na razvoj grozdja, ki je začelo vsled preobilne mokrote pokati ter gniti. Že itak slabi izgledi na trgatev so se vsled deževja poslabšali v zadnjem času za dobrih 20—30%. Vinogradniki so bili od vremenske sile primorani, začeti s trgatvijo, ker bi sicer ostali čisto praznih rok. Mnogo je še takih, ki imajo polovico zdravega grozdja, ti pa izjavljajo, da bodo počakali s trgatvijo. Omeniti je treba, da so južni vetrovi zadnjih dni zelo ugodno vplivali na zrelost grozdja. Dočim so kazali prve dni brani mošti komaj 13—14%, so kazali zadnji teden brani 15 do 17%. Pozno brana vina tudi letos ne bodo slaba, a bodo seveda zelo redka. V splošnem bo uspeh letošnje trgatve ostal daleč za lanskim pridelkom. Naša prerokovanja več mesecev pred trgatvijo so se žalibog uresničila. Posestniki, ki so pridelali lani 10 polovnjakov, imajo letos povprečno po 2—3. Zelo redki so slučaji, da je dobil letos kateri vinogradnik le polovico lanskega pridelka. Glede cen moštu vlada v vinski trgovini tu glavno načelo, da se plačuje po gradih sladkorja klosterneuburske tehtnice. Do 10° stane vsaki grad 1 krono, 15odstotni mošt se plačuje navadno po 16 kron, 16odstotni po 18 kron, 17odstotni pa po 20 kron. Sortirani in višjepercentni mošti pa se plačujejo in prodajajo po dogovoru. Ne glede na splošni malenkostni letošnji vinski pridelok v Jugoslaviji so zgoraj navedene cene razmeroma nizke za naša štajerska vina, ker moramo vpoštovati, da živimo pod preplavljenjem z drugimi cenejšimi in manj vrednimi vini. Ravno radi preplavljanja z drugimi slabšejsimi vini bi morali naši vinogradniki odločno zahtevati postavbo, ki bi določala, da se sme vino tržiti samo pod tistim imenom, kjer je rastle in se pridelalo. Pekrčan se naj toči po celi državi res pristen. Imena: Haložanec, Ljutomerčan itd. naj bodo postavno zaščiteni kot posebne vrste Slovenskih gorij. Sedaj se prodaja Ljutomerčan ali Jeruzalemeč po celi državi, akoravno je bil pridelan po največ v Banatu. Postavno zasiguran pridelok štajerskih vin bi koristil vinski trgovini in vinogradnikom. Kakor kažejo poročila iz drugih držav, je letos povsod slaba vinska letina in bodo vinske cene v stalnem porastu.

IZ Ljutomerskih goric. Proti koncu zadnjega tedna brani mošti so kazali gradacijo dobrih let. Mešani mošti so imeli povprečno po 17—19% sladkorja, sortirano blago pa: traminec 20—22%, muškatin silvanec 19—21%, burgundec 20—23%, rulandec 22—24%, rizling 19—21%. Kup čija je radi tega izredno živahna in cene so šle sunkoma kvišku. Blaga je malo na razpolago. Večji posestniki ne kažejo volje do prodaje, ampak čakajo na cene po pretoku. Ta teden bo trgatev povsod končana.

Sromlje pri Brezicah. Trgatev po vinogradih je končana. Vse je razočarano, ker tako slabe trgatve se nihče ni madael. Pričakovali smo, da bomo dobili polovico lanskega pridelka, dobili smo pa večinoma le eno tretjino, nekateri eno četrtino, ali še manj. Polovica vsakega grozda je bila suha, kar se pred trgatvijo ni opazilo. Pridelok bo menda nekoliko slajši, kakor lani. Če bi ne bilo ugodnega vremena v septembru, bi grozde sploh ne dozorelo. Trgatev se je vršila v krasnih dneh, toda brez običajnega petlja, streljanja in ukanja. Nekaj starega vina je še na prodaj. Nekaj partij se je ta teden prodalo po 7 D liter.

Oddaja vinskih trt in sadnih dreves iz drž. trtnic in drevesnic mariborske oblasti. Prihodnjo spomlad se bode oddajalo iz drž. trtnic in drevesnic v mariborski oblasti trtne in drevesne sadike najbolj upeljanih vrst, kakor: laške graševine, muškatinega silvanca, belega burgundca, rumenega šipona (pošipa), zelenega silvanca, žlahtnine in druge, cepljenih na rip, portalis, rupestris št. 9, solonis in rip. 1916; nadalje od jablan: štajerske mošancike, renskega bobovca in druge po sledečih znižanih cenah in sicer: cepljenke Ia po 1500 din. 1000 komadov, korenjaki Ia po 250 din., IIa po 75 din., ključi Ia po 100 din., IIa po 35 din. 1000 komadov, drevesa (visokodebelna) Ia po 15 din. in IIa po 10 din. komad. To blago se razdeli med manj imovite posestnike, ki doprinejajo od pristojne občine tozadevno potrdilo. Eventualni preostanek se dodeli imovitejšim posestnikom, katerim se pa računajo trte in drevesa po dnevnih cenah. Nadalje veljajo te cene le na oddaj-

nem mestu v dotični trtnici ali drevesnici. Za omot in dovoz po železnici se zaračuna lastne stroške. Pri dodelitvi se bo v prvi vrsti upoštevalo vinogradnike in sadjarje mariborske oblasti, potem šele ostale. Naročila morajo biti kolektivna (5 din. na vlogo) in se imajo vložiti najkasneje do 25. novembra t. l. in sicer: 1. Na trte iz območja srezkih poglavarstev Ljutomer, Ptuj, Dolnja Lendava, M. Sobota, Čakovec in Prelog pri: Upravniku drž. loznega in ovočnega nasada v Kapeli, pošta Slatina Radenci; 2. iz območja srezkega poglavarstva Celje pri: Upravniku drž. loznega nasada v Sv. Uršuli, pošta Dramlje pri Celju; 3. iz območja vseh ostalih srezkih poglavarstev pri: Upravniku drž. loznega in ovočnega nasada v Pekrah, pošta Limbuš pri Mariboru; 4. naročila na drevesa pa iz območja vseh srezkih poglavarstev mariborske oblasti pri: Upravniku drž. ovočnega nasada v Ptufju. Enemu naročniku se zamore dodeliti za enkrat po največ le do 1000 komadov cepljenk, 2000 komadov korenjakov, 5000 komadov ključev in do 100 dreves. Za slučaj neizžerpanja zaloga pri tej razdelitvi se bo razdelitev vršila tudi po navedenem roku. Naročila so obvezna in mora vsak naročnik naročeno blago v slučaju dodelitve prevzeti, oziroma plačati.

KMETOVALCI, GOJITE ČISTO PLEME!

Obračam se do Vas s tem pozivom, s prošnjo in željo, pred vsem iz praktičnih razlogov, s stališča dobičkanosti in bodočnosti naše živinoreje.

Obračam se do Vas s to prošnjo in željo, ker so mi jesenska potovanja v mojem službenem okolju prinesla veliko razočaranje. Domneval sem na podlagi površne sodbe in na podlagi ogledov hlevov in čred — osobito ob priliki razstav in licencovanj, da se nahajam v plemensko najčistejšem rejškem okolju marijadvorske pasme. Jesenska potovanja po naših vaseh, pašnikih in senožetih pa so to moje domnevo kruto varala in povsem ovrgla. Kar strmle sem in nisem mogel verjeti mojim očem. Oziram se na levo in desno po travnikih, na katerih se sedaj v jeseni povsod pasejo lepe črede mlade in dozorele živine. Le tu in tam vidim še kako lepo, zarodno živo čisto, belo-rumenega marijadvorskega tipa. Ostale živali po večini niso več čiste. In zvečer srečujem v naših idiličnih in zasanjanih gornjesavinjskih vaseh, na povratku s paše, marsikatero čredo, v kateri ni niti ene živali čistega plemena. Vse je zmešano. Rdečelisasti pingavci, črnorjavci montafonci in celo sive hrvaške buše.

Ali naj bi ob taki sliki ne bil razočaran vsled tolike nezavednosti živinorejcev? Ali naj bi vsled tega ne zabolelo pravega živinorejca, vsako le količkaj čuteče srce?

Kako lepo je pogledati v jesenski dobi enotno čredo čistega plemena, ki se marljivo in skrbno pase po zelenih, solčnih pašnikih naših tihih slovenskih logov in dolin! Kako odvrtna, odbijajoča in kvarna pa je slika mešane črede, v kateri so zastopane vse mogoče, bele, črne, sive, mršave in kuštrave živali! Kajti čistost in izenačenost črede v barvi ne vpliva samo ugodno na naše oko, ampak nam navadno tudi pove, da je posestnik teh živali dober živinorejec, da ljubi svoje živali ne samo z ozirom na zunanjo lepoto, ampak pred vsem tudi z ozirom na užitek, mlečnost, razvoj telesnosti itd. In vsak kupec bo nehoteraje kupoval pri posestniku s čisto živino, ker je vtis čistote in izenačenosti plemena čisto drugi. Napram vsestransko mešani čredi bo tudi največji šušmar-kupec povsem nezaupljiv.

Pa to ni glavni razlog, da Vam kličem: gojite čisto plemel! Glavni razlog je mnogo tehtnejši.

Pri nas v Sloveniji vendar v mnogih okrajih hočemo pred vsem vzrejati plemensko živino za naše zaostalejšekraje na jugu države. Naravno, da je za vzrejo take kvalitativno prvovrstne živine osnovni pogoj: čisto plemel! In ako imamo enkrat čisto, izenačeno blago, potem šele moremo misliti na vsestransko zboljšanje plemena. V hlevu z mešanim blagom — pa če je to kvalitativno še tako dobro — ne bode nikdo kupoval v večjem obsegu živine za plemo. Osobito na kupce iz drugih okrajev in pokrajin pri tako mešani in križani živini ni računati.

To naj uvažujejo pred vsem vsi oni zavedni kmetovalci, ki si prizadevajo, da se živinoreja povzdigne, da se zboljša vir dohodkov in naj grejo v prvi vrsti sami z dobrim vzgledom naprej ter naj držijo le plemensko čiste živali v svojem hlevu.

Glavni razlog vsestranskemu mešanju govejih pasem je vendar menda po večini že odpadel. Tudi na jugu države, na Hrvaškem in v Srbiji ni živina toliko cenejša, da bi se jo splačalo uvažati v svrhu nadaljnje reje pri nas. Mnogi posestniki pa, ki so prva leta po vojni uvažali pingavce in simentalce iz južnih krajev, so se pozneje bridko kesali, ker so zanesli v svoje hleve s to živino le jetiko in bolezen, ki je okužila še ostalo zdravo domače plemo.

V pasemsko obmejnih krajih pa vidimo še zdaj vsled nezavednosti in nevednosti ljudstva stalno mešanje in križanje živine. Iz gole nevednosti in neumestne dobičkalnosti vam gre siromašen planinski kmet v bogve kako oddaljen kraj, kjer si kupi na sejmu kako mešano, zaostalo živinčje, ki je čisto tujega plemena in ki je bilo mogoče za par dinarjev cenejše kot dobra žival v domačem plemenskem okolju. Imel je mogoče ta kmet navidezno trenutni dobiček, ne ve pa, koliko je s tem ravnanjem škodoval bodočnosti svoje reje in reje njegovih sosedov. Taka tuja, zaostala žival, iz katere se v večini slučajev ne da vzgojiti kaj prida potomstvo, kvari s svojim slabim in mešanim potomstvom plemo celega okoliša.

Na meji marijadvorsko-pingavškega plemenskega okoliša sem ob priliki gorenjih izvajanj in tozadevnih pogovorov od enega bolj izobraženega moža slišal zagovarjati križanje bele in rudeče-lisaste živine s tem navadnim razlogom, da je n. pr. telica-potomka čisto bele krave in rudečega plemenjaka boljša molznica kot predniki njenih roditeljev. Poučil pa sem kmetovalca, da je ta domneva povsem napačna, da glasom Mendelovih podedovalnih zakonov zarod v splošnem more biti samo onih lastnosti in one kakovosti, kot njega starši. Kar nimajo roditelji, tega tudi ne moremo pričakovati potom krvnega prenosa od zaroda, navzlic najpestrejšemu mešanju in križanju. Lastnosti in užitek kakega rodu se zboljšujejo samo potom smotrene